

VERDEN PÅ VRANGEN

Teaterinstruktøren Tue Biering ville fortælle det afrikanske kontinents historie. Men forestillingen endte som noget helt andet. Nemlig historien om 35 millioner fattige europæeres migration til det forjættede land Amerika – fortalt af sorte sydafrikanske skuespillere.

Af **Trine Munk-Petersen** tmp@berlingske.dk **Foto:** Niels Ahlmann Olesen

Tue Biering tog i efteråret 2018 til Sydafrika med en plan. Han ville beskrive det kontinent, som i disse år sender tusindvis af migranter mod Europa. Og selvfølgelig skulle afrikanske skuespillere spille rollerne - som sig selv.

Men det blev en helt anden forestilling, Tue Biering endte med at sætte på scenen, og som kan opleves fra lørdag den 11. maj på Revolver på Østerbro Teater.

»Dark Noon« er ifølge programteksten »en afrikansk western om os selv«. En forestilling, der »vender forholdet mellem Vesten og Afrika på vrangen«. Hvor syv sydafrikanske skuespillere med hvid sminke og blonde parykker spiller de europæiske migranter, der i 1800-tallet søgte lykken i Guds eget land - når de altså ikke agerer ludere og lommetyve, cowboyer og indianere, gunfightere, sherif, dommer, kristne missionærer og alle de andre eksistenser, der befolkede »det vilde vesten«.

Forvirret? Det er der også grund til, for det har han selv i høj grad været i de snart tre år,

forestillingen har været undervejs, forklarer Tue Biering, da vi møder ham en god uge før premieren.

»Hele det her eksperiment starter med, at jeg er enormt nysgerrig på det der mørke kontinent, som for mig altid - i hvert fald indtil for ganske nylig - har været forbundet med sult, fattigdom, ekstrem lovløshed og vold. Altså nogenlunde det samme, som vi forbinder med en god gammeldags western,« siger han.

»Så udgangspunktet var faktisk, at jeg - med et glimt i øjet - ville prøve at beskrive det her gigantiske afrikanske kontinent, som er så komplekst og i virkeligheden helt umuligt at beskrive i en enkelt teaterforestilling, ved at lægge det ind i en westernskabelon, som er så simpel og let aflæselig, at alle kan forstå den.«

Med den skabelon i hånden tog Tue Biering til Johannesburg, hvor han vidste, at der var et miljø af dygtige og engagerede skuespillere.

»Og så bad jeg dem beskrive Afrika gennem en western. Men efter ganske få dage indså jeg, at det, jeg var i gang med, trods alle mine velmente intentioner var det stik modsatte af,

Om »Dark Noon«

»Dark Noon« er en forestilling fra teaterkompagniet Fix&Foxy

Spiller på Revolver på Republique 11. maj-1. juni

Instruktør: Tue Biering

Koreograf og medinstruktør: Nhlanhla Mahlangu

På scenen: Bongani Benedict Masango, Joe Young, Lillian Tshabalala, Mandla Gaduka, Siyambonga Alfred Mdubeki, Katlego Kaygee Letsholonyana og Thulani Zwane

»Dark Noon« er blandt de udvalgte highlights under teaterfestivalen CPH:Stage, som finder sted 23. maj-1. juni.

Tue Biering i dialog med Siyambonga Alfred Mdubeki i rollen som præriebyens præst.

hvad der var hensigten. At jeg var godt i gang med at presse mine egne præmisser ned over dem, hvis historie jeg gerne ville fortælle,« siger han.

»Og så opstod den tanke - hvad sker der, hvis vi bytter roller? Det plejer altid at være mig, der beder andre om at fortælle om sig selv. Hvad hvis jeg beder dem om at fortælle min historie? Da jeg introducerede tanken for holdet, skete der noget helt nyt i deres øjne - det var de aldrig nogensinde blevet spurgt om før.«

Tue Biering rejste tilbage til Danmark og gav sig til at researche på den europæiske migrationshistorie, som den udspandt sig i slutningen af 1800-tallet. Og med den historiske manual under armen vendte han i foråret 2019 tilbage til Johannesburg og bad holdet af afrikanske skuespillere om at fortælle den historie.

»Mange af os glemmer, at Europa havde en ekstrem hungersnød i årene efter kartoffelpesten i 1845, som var stærkt medvirkende til, at ca. 35 mio. europæere emigrerede til Amerika,« siger han og fortsætter:

»Mange døde allerede på vejen over Atlanten, og for de, der nåede frem, var trængslerne

»Mange af os glemmer, at Europa havde **en ekstrem hungersnød i årene efter kartoffelpesten i 1845**, som var stærkt medvirkende til, at ca. 35 mio. europæere emigrerede til Amerika.«

TUE BIERING, TEATERINSTRUKTØR

langt fra slut. De kom med drømmen om at få deres egen jord, men mange endte i stedet med en ussel tilværelse i byernes slum.«

Det er den historie, Tue Biering og hans hold af sydafrikanske skuespillere fortæller i »Dark Noon« - en titel med klar reference til den gamle westernklassiker »High Noon«.

Fra forestillingens begyndelse er scenen sat i en sal ryddet for tilskuerrækker - med fire ton rødgylden, fasttrampet jord på gulvet og langs væggene enkelte bænke og en større samling af kulissedele, rekvisitter, garderobestativer, parykholdere, sminkebord, lydstudie og meget mere.

I takt med at nybyggerne indtager det jomfruelige land og begynder at bygge det lille hus på prærien og byen med saloon, bordel, kirke, politistation, fængsel og sågar en jernbane, rykker de ca. 100 tilskuere med ind på scenen og kommer således - næsten - på egen krop til at mærke de barske vilkår, med vold og voldtægt, skyderi i gaden, bankrøverier og lynchninger, som nybyggerne måtte leve under i Guds eget land.

»Historisk er der faktisk mange paralleller mellem Afrikas udvikling og den europæiske migrationshistorie i Amerika. For eksempel

rimer perioden med guldfeber i Californien med den guld- og diamantfeber, der opstod i Sydafrika i 1880-90erne. Det er et af de historiske nedslag, vi har valgt - hos os er det så bare en sort performer, der har malet sig hvid i ansigtet og står med slavepiskan. Og det er os, publikum, der er slaverne,« forklarer Tue Biering.

Men selv om han ser paralleller mellem Amerikas og Afrikas historiske udvikling, kunne han ikke drømme om at hævde, at den migration, vi i dag ser af fattige afrikanere, der risikerer livet på Middelhavet for at komme til Europa, kan sammenlignes med fattige europæeres udvandring til Amerika i 1800-tallet.

»Det er slet ikke det, jeg vil med denne forestilling. Men jeg synes, det er interessant at lade de to narrativer møde hinanden: vores forestilling om Afrika som et udelukkende fattigt, hungerramt og lovløst kontinent - jeg blev selv både overrasket og flov over min egen ignorance ved mødet med både teknisk og kunstnerisk overlegne sydafrikanske teaterfolk - og den europæiske migrationshistorie,« siger han.

»Vores historie er jo, at hvide europæere stort set har koloniseret resten af verden, og selv om det er længe siden, er den fortælling så stærk, at den smitter af på den måde, vi betragter andre i dag. Lige nu vores syn på den afrikanske migration, som vi nærmest pr. automatik tillægger de samme motiver, europæerne historisk har haft.«

Gennem årene har Tue Biering ofte benyttet det kunstneriske greb at lade almindelige mennesker indtage scenen i rollen som sig selv. I 2008 hyrede han ni københavnske prostituerede til på skift at spille sig selv i forestillingen »Pretty Woman A/S«, han har ladet skæve eksistenser i Odsherred spille sig selv i »Velkommen til Twin Peaks«, og senest har han

Det går voldsomt for sig i »Dark Noon«. Her Bongani Benedict Masango (med revolver) og Joe Young.

ladet en gruppe 10-14-årige fortælle om deres liv og udfordringer i forestillingen »Mod alle odds«, der netop er blevet nomineret til en Reumert.

Med »Dark Noon« melder han sig ind i den stadig mere heftige debat om repræsentation - om grænserne for, hvem der kan repræsentere hvem på teater, film og TV. Kan hvide spille sorte - og sorte hvide - kan ikkehandicappede spille handicappede, skal roller som transkønnede forbeholdes mennesker, der selv er transkønnede, osv.?

»Jeg er selv dybt forvirret om, hvor grænserne går i hele denne repræsentationssamtale. Personligt har jeg ofte haft behov for at finde de mennesker, det hele handler om, og sætte dem på scenen for at repræsentere sig selv. Men der ligger også noget ret fantastisk i at se nogle andre repræsentere mig, sådan som vi gør i »Dark Noon«. For det er jo ikke nødvendigvis sandheden, man ser, når man ser sig selv i spejlet. På den måde er repræsentation et stærkt og interessant værktøj, som jeg ikke for alt i verden vil miste,« siger han.

»Når vi blandt andet bruger whitefacing i forestillingen, handler det ikke om, at vi vil krænke eller forarge. Men jeg vil gerne starte en refleksion, for jeg synes, det er et enormt spændende og komplekst emne, der både handler om, hvem der kan repræsentere hvem - og med hvilke motiver. Hvis du bare er ude på at mobbe, er det ikke i orden. Men på den anden side må vi heller ikke ende der, at vi kun laver repræsentationer af hinanden, der er velmenende. For hvor er vi så henne? Det værste er, hvis vi helt lader være - så derfor har vi kastet os ud i det. Og jeg kan heldigvis stå inde for det, for i denne iscenesættelse er det jo mig, den hvide, det går ud over.«

Lillian Tshabalala som den lille præriebys dommer i »Dark Noon«.

»Vores historie er jo, at hvide europæere stort set har koloniseret resten af verden, og selv om det er længe siden, **er den fortælling så stærk**, at den smitter af på den måde, vi betragter andre i dag.«